

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ)

Дар низоми маъношиносии забон маъноҳо назар ба калимаҳо зиёданд, зеро қисми зиёди калимаҳои забон дорои бештар аз як маъно буда, мафҳумҳои гуногуни ашё, амал, аломат ва миқдорро ифода меkunанд. Ҳодисаи сермаъноӣ, яъне дорои якчанд маъно будани калимаҳо, дар забон ҳодисаи маъмулу машҳур буда, дар ҷараёни рушди забон, тадриҷан дар натиҷаи инкишофи маънои асли ва аввалаи калима ба вучуд меояд. Ба ин ҳодисаи забонӣ ханӯз донишмандони асримиёнагии мо ва мураттибони фаръангҳои тафсири таваҷҷуҳ намудаанд. Сермаъноӣ ба ҳамаи забонҳо хос аст, зеро ҷомеа, зиндагӣ ва ҳастӣ тағйирёбанда аст ва дар баробари инкишофи ҷомеа тарзи баён, тафаккури одамии низ дигаргун мешавад, ки он ба тарзи баён, яъне забон, ба хусус, ба таркиби луғавии он, бетаъсир наместонад. Ба ин маънӣ, ҳолати забон пайдору устувор набуда, ҳамеша тағйирёбанда мебошад. Бо мурури замон баъзе маъноҳои калима аз байн мераванд, фаромӯш мешаванд ва ҷойи онҳоро маъноҳои нав мегиранд. Ба ақидаи олимону муҳаққиқон, чунин тағйироту инкишофи маънои калима бештар дар он қисмати луғавӣ ба амал меояд, ки бо муҳимтарин падидаҳои сиёсӣ иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ҳар як марҳилаи муайяни таърихӣ саҳт алоқаманд аст.

Солҳои охир дар забоншиносии тоҷик доир ба муқоисаи асарҳои ҷудогона, ки бо якчанд забон тарҷума шудаанд, бо усули муқоисавӣ-таърихӣ тадқиқоти мутааддиде рӯйи қор омадааст. Бояд гуфт, ки натиҷаи чунин пажӯҳиш дар мақолоту китобҳои алоҳида мундариҷ шудааст.

Бо вучуди ин қомебиҳо, баъзе муаммоҳое ба назар мерасанд, ки ниёз ба таҳқиқу муқобалаи ҷиддианд. Маҳз диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна барои қушодани яке аз масъалаҳои муҳими забоншиносии тоҷику англис – таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони

англисӣ пайванд гирифта, ҷиҳати ошкор кардани таъриху таҳаввул ва вазифаи семантикии чунин захираҳои забонӣ мусоидат кардааст.

Автореферати мавриди тақриз аз **муқаддима, се боб, хулоса ва манобеъ** иборат мебошад.

Диссертант дар **муқаддимаи диссертатсия** аз хусуси то ҳол ба доираи таҳлил нақшидани мавзуи интоҳобкардааш ёдовар шуда, тадқиқотҳои ба мавзӯ алоқамандро шарҳу тавзеҳ додааст. Ҳамчунин дар ин баҳши рисола оид ба мубрами мавзуи таҳқиқ, тавсифи умумии таҳқиқ, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ ва ғ. маълумот дода шудааст.

Унвони **боби якуми** рисолаи мавриди назар «**Усулҳои тарҷумани калимаҳои аслии тоҷикӣ ба англисӣ**» буда, диссертант бар он кӯшидааст, то пажуҳишҳои ба масъалаи сермаъноӣ ва усулҳои тарҷумани онҳоро, ки забоншиносон дар монографияву мақолоти ҷудогонаи худ таваҷҷуҳ зоҳир кардаанд, мавриди тадқиқ қарор диҳад.

Дар фаслҳои ҷудогонаи ин боб, ки аз се фасл фароҳам омадааст, Ш.М. Шарипова бештар оид ба масоили тарҷумани вожаҳои аслии тоҷикии маъмули «ММ» бо як калимаи аслии англисӣ, вожаҳои думаъно, вожаҳои сермаъно, тарҷумани вожаҳои аслии тоҷикии маъмули «ММ» бо якчанд калимаи аслии англисӣ, тарҷумани вожаҳои аслии тоҷикии маъмули «ММ» бо калимаҳои иқтибосии дар англисӣ мустаъмал, тарҷумани вожаҳои аслии тоҷикии архаистии «ММ» бо калимаҳои иқтибосии англисӣ ва таркибу ибораҳо ва ғ. таваҷҷуҳи махсус зоҳир намудааст.

Номи **боби дуюми** диссертатсия «**Усулҳои тарҷумани вожаҳои иқтибосии «ММ» ба забони англисӣ**» буда, унвонҷӯй кӯшиш кардааст, ки доир ба тарҷумани вожаҳои иқтибосии «ММ» бо калимаҳои аслии англисӣ, тарҷумани иқтибосҳои маъмули «ММ» бо калимаҳои аслии англисӣ, тарҷумани вожаҳои иқтибосии «ММ» бо иқтибосии дар англисӣ мустаъмал, тарҷума бо як калимаи иқтибосии сермаъноӣ фаронсавӣ, тарҷума бо калимаҳои мухталифи якчанд забон ва ғ. маълумоти фаровони илмӣ арзишмандро матраҳ намояд. Ҳамин тариқ, диссертант андешаҳои муфассали илмиро пешкаш намуда, ҷустуҷӯ ва хулосаҳои баровардаи ӯ басо ҷолиб буда, арзиши баланди илмиро соҳиб мебошанд.

Дар боби сеюми диссертатсия, ки «Хусусиятҳои сохтори калимаҳои тарҷумашаванда» мебошад, Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна оид ба тарҷумани калимаҳои содаи «ММ» бо сода, содаву сохта ва мураккаби англисӣ, тарҷумани калимаҳои содаи «ММ» бо сода ва таркибу ибораҳои англисӣ, тарҷумани калимаҳои сохтаи «ММ» бо вожаҳои гуногунсохтори англисӣ, тарҷумани калимаҳои мураккаби «ММ» бо вожаҳои гуногунсохтори англисӣ, тарҷумани як маъно бо калима, маънои дигар бо таркибу ибора, тарҷумани таркибу ибораҳои «ММ» бо таркибу ибораҳои англисӣ ва ғ. таваҷҷуҳ кардааст. Ҳамчунин дар ин боб диссертант ба хулосае меояд, ки тибқи он «Мавлавӣ аз ҷумлаи адибони тавоносухану қодиркаломест, ки дар эҷоди силсилаи беохирӣ калимаҳои мураккаб саҳми арзанда гузошта, ҳиссаи камашонро ба як маънои мушаххас ва қисми зиёдашонро ба маъноҳои мухталиф мавриди истифода қарор додааст» (Автореферат, с. 34).

Диссертант бардоштҳояшро дар қисмати **хулосаи диссертатсия** ба таври муфассал (дар 15 банд) баён кардааст, ки қобили қабул аст.

Мушоҳидаи диссертатсия, ки фарогири муҳассаноти зиёд аст, баъзе норасоииҳои ҷузъӣ низ дорад:

1. Дар саҳифаҳои алоҳидаи автореферат мисолҳо нисбатан зиёдтар шарҳу тавзеҳ ёфтаанд (с. 28).

2. Дар автореферат баъзе ғалатҳои имлоӣ (с. 7, 22) мушоҳида шуд.

Норасоииҳои мазкур ҳаргиз қимати рисоларо кам намеkunанд.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи илмии Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумани онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)» кори илмӣ-таҳқиқии анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Мақолаҳои дар саҳифаҳои маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (7 адад) ва маҷмуаҳои дигари илмӣ ба нашр расонидаи диссертант инъикосгари мазмуни меҳвари рисолаи мавриди тақриз маҳсуб меёбад.

Рисолаи илмии Шарипова Ш.М. бо ихтисоси илмии интихобнамудаи ӯ 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) пурра мувофиқат менамояд.

Ба ин тариқ, диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумани онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)» ба талаботи

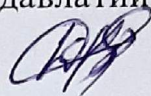
бандҳои 31-35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум таҳти №267-ум тасдиқ шудааст, инчунин талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) мебошад.

Муқарриз: номзади илмҳои филологӣ,

и.в. дотсент, мудири кафедраи забоншиносӣ

ва типологияи муқоисавии Донишгоҳи давлатии

Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

Давлатзода Файзиддин Ҷамил

Суроға: 735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

шаҳри Кӯлоб, куч. Ҷ.Алӣ хонаи 75,

Тел: (+992) 985 89 11 60

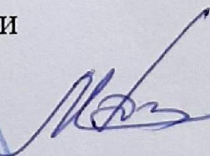
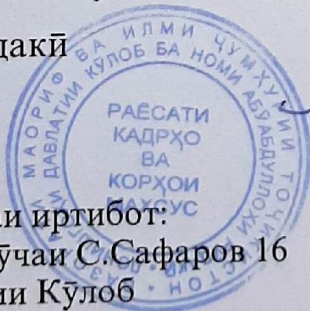
E-mail: fayziddin-84@mail.ru

Имзои Ф.Ҷ. Давлатзодаро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи

Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Давлатов Миралӣ

Абдусаматович

Маълумот дар бораи иртибот:

735360, ш. Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров 16

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб

ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Тел: (833-22) 2-35-06, (833-22) 2-35-09

Факс: (33-22) 2-35-06, www.kgu.tj

30 майи соли 2026